

עלות טיסה במטוס רה"מ כפולה מטיסה במטוס חכור

על פי המבקר, טיסה במטוס ראשי המדינה תעלה כ-5.2 מיליון שקל, לעומת כ-2.5 מיליון שקל שעולה טיסה במצב הקיים כיום של חכירת מטוס אזרחי. ב-2018 חשף כלכליסט כי הקבינט בראשות רה"מ לשעבר נתניהו אישר תקציב בסך 729 מיליון שקל, זאת למרות הערכות שנמסרו ב-2011 בסמוך לקבלת ההחלטה על רכישת המטוס שדיברו על 152 מיליון שקל

צבי זרחיה 09.03.22, 11:00 **כלכליסט**

עלות טיסה ממוצעת במטוס ראשי המדינה (ובכלל זה עלות ההקמה, ההסבה, ההפעלה ועלות ההון) צפויה להיות גבוהה בכ-108% מהעלות של טיסה ממוצעת במצב הקיים של חכירת מטוס אזרחי (כ-5.2 מיליון שקל לעומת כ-2.5 מיליון שקל), כך קובע מבקר המדינה, מתניהו אנגלמן.

על פי המבקר, הסיבה נובעת מהעובדה שעלות הרכישה, הסבה והפעלה של "כנף ציון", מטוסם של רה"מ ונשיא המדינה זינקה ל-729 מיליון שקל, זאת לעומת הערכות שנמסרו ב-2011 בסמוך לקבלת ההחלטה על רכישת המטוס שדיברו על כ-152 מיליון שקל. כבר ב-2018 כלכליסט חשף שהקבינט המדיני ביטחוני בראשות רה"מ לשעבר בנימין נתניהו אישר ב-2015 תקציב בסך 729 מיליון שקל למטוס, לפי חלוקה של 393 מיליון שקל לרכש, והיתר לתשתיות ושלב ההקמה.

למרות שהמטוס כשיר כבר לטיסות, הוא לא הוכנס לשימוש וחונה כיום במגרש של התעשייה האווירית. רה"מ נפתלי בנט ונשיא המדינה יצחק הרצוג מעוניינים להשתמש בו, ואולם, רה"מ החליפי יאיר לפיד מתנגד לכך בחריפות. בעבר הצהיר לפיד שימכור את המטוס, אם ייבחר לראשות הממשלה.

לפי המבקר, "במשרד רה"מ לא נמצא תיעוד לעבודת המטה שנעשתה בשנת 2010 לצורך קביעת הדרישות המרכזיות בפרויקט כגון טווח הטיסה הישירה, דגם המטוס וגילו וכן דרישה שהמטוס יכיל כ-100-120 מושבים, שהייתה גבוהה בכ-64%-97% ממספר הנוסעים המרבי שהצטרפו בפועל לטיסות רה"מ בשנים 2010 ו-2011 (61 נוסעים).

"המל"ל העלה בפני ועדת גולדברג (בראשות השופט בדימוס אליעזר גולדברג שהמליצה על רכישת המטוס) את הצורך בהטסת 150-200 נוסעים במטוס רה"מ, שהיה גבוה מהדרישה האמורה שהציב משרד רה"מ וכן גבוה בכ-146% עד 228% ממספר הנוסעים המרבי שהצטרפו בפועל לטיסות רה"מ בשנים 2010 - 2013 (61 נוסעים), זאת מבלי להבהיר לוועדה את הסיבות לפערים האמורים.

"כמו כן משרד רה"מ לא ביצע בחינה של החלופות האפשריות בנוגע לבעלות על המטוס ולגורם שיטיס אותו לפני קביעתו בשנת 2012 כי המטוס יהיה בבעלות המדינה ויוטס על ידי טייסי חיל האוויר. לאחר שרשות התעופה האזרחית והפרקליטות הצבאית העלו משמעויות הנובעות מקביעה זו, משרד רה"מ והמל"ל תיקפו את הקביעה בתחילת שנת 2013 בלי שנמצא שהיא נבחנה. הדרישות המרכזיות שקבע משרד רה"מ בשנת 2010 (טווח הטיסה

הישירה, מספר הנוסעים במטוס ותצורת הפנים שלו) לא נבחנו במסגרת תהליך קבלת ההחלטות שבוצע בשנים שלאחר מכן.

נכון למרץ 2021, לעומת לוח הזמנים שנקבע בהסכם ההתקשרות עם תע"א, חל פיגור של כ-35 חודשים בלוח הזמנים הצפוי למסירת המטוס (24 חודשים ממועד הוצאת ההזמנה לעומת 58 - 59 חודשים). הפיגור נגרם בין היתר מהסיבות האלה: שינויים רבים בעיצוב הפנים של המטוס ועיכובים בקבלת החלטות במשרד רה"מ לרבות בנוגע לחומרי הגימור והגוונים במטוס, נושאים שהיו בנתיב הקריטי של הפרויקט וגררו עיכובים בתכנון, בייצור ובאספקת פריטי ציוד; התחייבות תע"א ללוחות זמנים קצרים מדי למסירת המטוס, הן בהסכם והן בעדכוננו בעקבות בלוק השינויים הראשון והשני; הערכות חסר של תע"א להתקנת ציוד במטוס ועיכובים שלה בהעברת חומרים ודוחות לרשות התעופה האזרחית לצורך רישוי ואי-עמידתה בצמצום הפערים בלוחות הזמנים; מימוש דרישות ביטחון מחמירות עקב העברת האחריות לאבטחת המטוס וסביבתו לאגף הביטחון במשרד רה"מ; וכן השפעותיה של מגפת הקורונה.

בבחינת מימוש תקציב הפרויקט נכון ליולי 2020, עוד לפני סיום שלב ההסבה, נותר בפרויקט, בהתחשב בהערכות של מנהל הרכש במשרד הביטחון להוצאות צפויות נוספות, תקציב של כ-2.4 מיליון שקל בלבד עבור הוצאות בלתי צפויות להפעלת המטוס במשך חמש שנים. נוסף על כך, בהתחשב בהערכות ובאומדנים של הוצאות נוספות מתקציב חיצוני לפרויקט, מסתמן כי עלות הפרויקט תהיה גבוהה בכ-7.7 מיליון שקל מהתקציב שאישרה הממשלה - 590 מיליון שקל, וכן קיים פוטנציאל לעלות נוספת עקב תביעה כספית של תע"א בעקבות הקפאת הפרויקט בשל מגפת הקורונה מאמצע מרץ 2020 ועד סוף אוגוסט 2020.

עוד מגלה הדו"ח **לאן הלך הכסף בתוכנית ההסבה של המטוס**, שבוצעה בשני סבבים. למשל, **28.2 מיליון שקל הלכו לשינויים במתחם האח"מים של המטוס, ובכלל זה 15.2 מיליון שקל להגבהת תקרה בכל המתחם. כמו כן, למתחם המנוחה נוספו פינת התארגנות ב-2.3 מיליון שקל ואזור אישי מופרד ב-3.6 מיליון שקל, ובשינויים בחדר הדיונים הושקעו 5.4 מיליון שקל. בסך הכל, הושקעו בבלוק השינויים הראשון 46.9 מיליון שקל.**

תגובת משרד ראש הממשלה והמטה לביטחון לאומי (מל"ל) לדו"ח מבקר המדינה בעניין מטוס ראשי המדינה (כנף ציון): "דו"ח המבקר מאיר היבטים שונים בתהליכי קבלת ההחלטות בפרויקט מטוס ראשי המדינה, אשר מצריכים תיקון והתייעלות. הדברים יילמדו ביסודיות ויתבצע תהליך הפקת לקחים בהתאם. יצוין, כי כתיבת הדו"ח הושלמה בשנת 2021 והוא מתייחס לתהליכים ולהחלטות שהתקבלו ע"י ממשלות קודמות והחלו לפני עשר שנים ויותר, כמו גם ע"י נושאי משרות אשר רובם אינם מכהנים בתפקידם כיום.

"מטוס 'כנף ציון' השלים בעת האחרונה את הליכי הרישוי, לאחר שהותקנו בו מערכות ייחודיות ברמות סיווג שונות שהותאמו לחפ"ק האווירי של ראשי הממשלות והנשיאים. לצד זה, מתבצעת במשרד ראש הממשלה עבודת מטה בנושא שבוחנת את כלל היבטי הפרויקט, וזו תביא בחשבון גם את הנאמר בדו"ח המבקר".